

Patri Ġorġ Attard OFMCONV

DONNUS ANTONIUS MAHANUC

QASSIS MILL-PARROĊĊA TA' SAN ĠORĠ,
BENEFATTUR KBIR
GĦALL-PATRIJJET TA' SAN FRANĠISK

Sa ftit ilu, kull min kiteb dwar l-origni tal-Patrijiet ta' San Franġisk f'Għawdex, kien isib ruħu fil-baħħ meta jiġi biex jitkellem fuq l-ewwel Patrijiet li rifsu l-gżira tagħna. Patri Arthur Saliba OFMCONV m'ilux tana ħjiel ta' min kien l-ewwel patri Sqalli li ġie mibgħut iwaqqaf il-kunvent ta' Għawdex. Patri Arthur jgħid li l-Provincja ta' Sqallija, fil-Kapitlu ta' Agrigento, nhar id-29 ta' Marzu 1478, iddeċidew jibagħtu missjoni Malta, biex jaraw il-possibiltajiet li jerġgħu jxettlu l-preżenza tal-Franġiskani fl-arċipelagu Malti. Għalhekk Patri Franġisk Scalisi, flimkien ma' Patri Matthew Piscopo (Malti, anzi Għawdexi) u Patri Ġormu Sfragaru, Sqalli wkoll, intbagħtu jesploraw it-territorju Malti. Patri Franġisk Scalisi, Superjur tal-Missjoni, ġie mogħti l-permess biex jaċċetta vokazzjonijiet ġodda, benefiċċji u donazzjonijiet, f'isem l-Ordni Franġiskan.

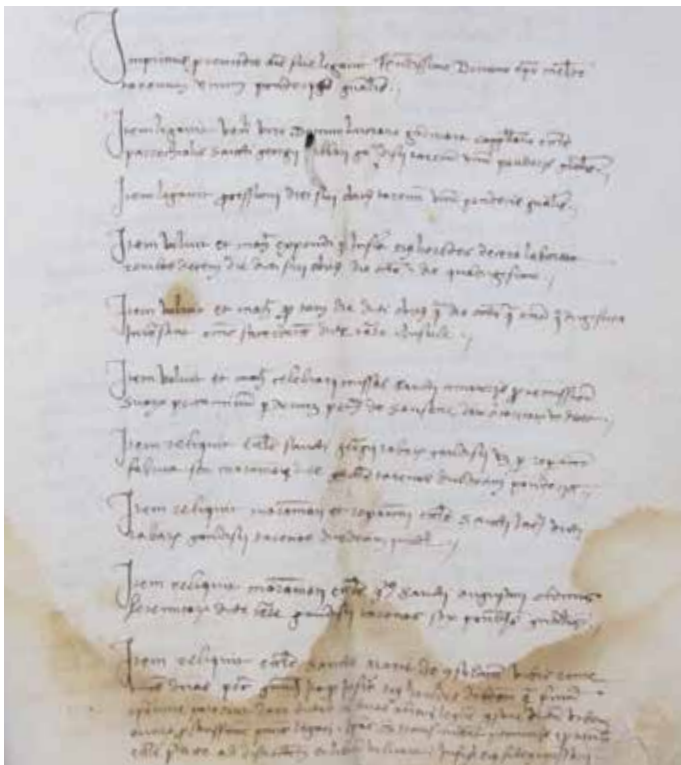
Milli sirna nafu issa, grazzi għall-Arkivju Notarili ta' Malta, immexxi minn Dr Joan Abela, bl-għajnuna (kif tgħid hi stess) tas-Sur Victor Bonnici (u dan nista' nikkonfermah jien, għax li kieku ma kienx għalih, aktarx li għadni qed infittex dan l-imbierak testment!), instab dokument ta' interess kbir għalina l-Patrijiet ta' San Franġisk. Għad li fil-pubblikazzjoni ta' dan id-dokument ma tantx saret

enfasi fuq il-fatt li l-Kunvent ta' San Franġisk huwa mibni fuq proprjeta ta' qassis mill-Parroċċa ta' San Ġorġ, imma illum nikkonfermaw li kien *Don Antonius Mahanuc* li laqa' l-Patrijiet f'Għawdex u tahom fejn joqogħdu sakemm jinbena l-Kunvent. Fil-fatt it-tradizzjoni dejjem kienet tgħid li l-ewwel patrijiet kienu jgħixu fl-għerien li kienu jeżistu mas-sies tal-blat, li kienu wkoll proprjeta ta' Dun Anton Mahanuc. Dan kollu joħroġ mit-testment li Dun Anton għamel fuq is-sodda tal-mewt nhar l-24 u l-25 ta' Jannar 1486. Dun Anton iħalli bħala eżekutori tat-testment lill-Kappillan Dun Luqa Gadivara, u lil Patri Matthew Piscopo li kien jiġi neputih. Omm Patri Matthew kienet tiġi oħt Dun Anton.

Dwar Dun Anton għadna nistgħu ngħidu ftit li xejn. Il-kunjom Mahanuc sa ftit snin ilu kien għadu jeżisti bħala laqam f'Għawdex. Diversi publikazzjonijiet isemmu li Dun Anton kien xhud f'xi proċess quddiem il-Qorti tal-Isqof, flimkien mal-Kappillan Dun Luqa Gadivara. Imma bla dubju l-att nobbli li għamel fit-testment mhux biss jiżboq kull ħidma li għamel f'ħajtu. It-testment huwa wkoll frott talli laqa' għandu lill-Patrijiet ta' San Franġisk u ħallielhom ir-raba' jew art magħrufa dakinhar bħala 'Tal-Midfuna' jew 'tal-bitħa'. Tal-Midfuna, għax kif jindikja l-Kabrew stess (u dwar dan jien stess kont ktibt fil-Ktieb tal-Festa tal-Immakulata Kuncizzjoni), meta ġew il-Patrijiet kien diġà jeżisti ċimiterju barra l-ħitan tal-belt ta' Għawdex. Fil-fatt, konna ktibna wkoll dwar is-Salib tal-Pjazza li, kif naqraw fil-Kabrew, kien jindikja ċ-ċimiterju li kien jeżisti fiż-żona. Is-salib, li kien fejn hu illum, kien ħdejn il-ħruġ ta' Putirjal, il-bieb tal-belt.

Biex insaħħu dan mhux biss għandna l-istoriċi ta' beltna, imma saħansitra d-dokument tal-Vatikan fl-1492 fejn il-poplu ta' Għawdex jagħmel talba lill-Papa Alessandru VI biex jagħtihom il-grazzja jilqgħu fosthom lill-Patrijiet ta' San Franġisk, u se jagħtuhom post sagru (referenza għaċ-ċimiterju li kien ġa jeżisti) u li se jibnulhom dormitorju, u jagħtuhom kulma jkollhom bżonn biex ikomplu jissaħħu fil-fidi.

Imma mhux biss. Il-Provincjal ta' Sqallija, Patri Ġakbu de Leo, minn Palermo, talab lill-istess Papa Alessandru VI biex jagħtih permess iwaqqaf Komunità ta' Aħwa Franġiskani f'Għawdex, u tant irnexxiet il-missjoni fil-gżejjer Maltin li talab ukoll li jirrestawra l-Komunità tar-Rabat ta' Malta, li kienet tħalliet f'idejn it-terzjarji għal tant snin, u li issa liberament ser jagħtu lura lil patri ċittadin tal-gżira, li ma

jista' jkun hadd ħlief Patri Mattew Piscopo. Kienet fil-fatt din il-frazi mid-dokument tal-Vatikan li wasslitni nifhem li dan Patri Mattew huwa Malti. Minn hemm bdejt nirsisti biex nikseb kopja tat-testment li dwaru kienet kitbet Dr Abela.

F'dan it-testment, Dun Anton Mahanuc iħalli flus għal San Ġorġ; jgħabbi lill-Kappillan li għandu jsirlu xahar Gregorjan; quddiesa fl-Ottava (it-tmien jum mill-mewt); quddiesa f'għelugħ l-erbghin jum li għaliha jkunu mistiedna l-qassisin kollha; flus għar-restawr tal-Knisja ta' San Ġakbu; flus għar-restawr tal-Knisja u l-Kunvent ta' Santu Wistin.

Lil San Franġisk iħallilu wkoll l-għalqa ta' 'taħt is-sies', fejn kienu jeżistu l-għerien, li kien biegh lil Anton Saliba bil-patt li jgħaddi nofsha lill-Patrijiet u mid-dħul tal-bqija kellhom jithallsu xi spejjeż skont it-testment.

Hu jħalli wkoll flus għall-bini ta' knisja f'Ruma li dak iż-żmien kienet għadha qed tinbena, wara li fl-1470 seħħet grajja li wasslet lill-poplu jiddeċiedi jiġbor biex jibni Knisja lil Santa Marija tal-Konsolazzjoni.

Forsi l-kurżità tegħleb lilkom ukoll li tkunu tafu x'gara biex anki Dun Anton baqa' impressjonat dasqshekk. Fl-inħawi kienet teżisti l-Forka. Kien post xejn sabiħ. Kienu jgħallqu lil dawk iġġustizzjati. Darba kien hemm bniedem minn familja magħrufa u tat-tajjeb. Imma hu kien iġġustizzjat għax fi ġlieda qatel lil xi hadd. Ħaduh għall-forka li messet lilu wkoll. Fit-testment ħalla li ibnu l-werriet kellu jagħmel xbieha tal-Madonna u titqiegħed quddiem il-forka, biex min tkun messitu dik ix-xorti jkun jista' jagħmel xi talba u jsib xi konsolazzjoni mill-Verġni Omm Alla. Hekk, fuq kummissjoni ta' ibnu Ġakbu, saret it-tpiġġija ta'

Santa Maria della Grazia u tqiegħdet f'niċċa mħaffra f'ħajt, faċċata tan-niżla minn Campidoglio. Illum il-Madonna hi magħrufa bħala Santa Maria della Consolazione u minnha jieħdu isimhom knisja u spatar iddedikati lilha.

Fl-1470 gara li s-sentenza tal-forka messet lil wieħed żagħżuġ. Hu baqa' jgħid li kien innoċenti, u ommu qisha d-Duluri tibki u tolfoq għal binha. Iż-żagħżuġ waqt li qed iqiegħdulu l-ingassa jisma' lill-Madonna tgħidlu biex ma jibżax għax mhu se jiġrilu xejn. Kif neħħewlu l-parank minn taħtu, l-ingassa għafset fuq geddumu u ma mietx. Il-forka darba tmissek, għalhekk kellhom iħalluh liberu.

Iż-żagħżuġ mar ħdejn ommu li bla dubju kienet storduta bid-dulur. Tgħidx kemm ferħet meta ħaddnet lil binha mill-ġdid, u li kien għadu ħaj! Wara ftit jiem din l-omm bdiet kampanja ta' ġbir ta' flus biex jibnu Knisja lill-Madonna tal-Konsolazzjoni. Ħafna kkontribwew, anzi ndaħlu anke xi sinjuri, u tant ingabru flus li bnew spatar ukoll, u ħallew it-tmexxija tiegħu f'idejn Konfraternità li kienet taf tmexxi istituzzjonijiet bħal dawn. Imbagħad il-forka ma baqgħetx issir hemm, iżda n-niċċa għadha teżisti sal-lum.

Milli jidher Dun Anton miet xi granet wara, u kif xtaq fit-testment, indifen fil-Knisja ta' San Franġisk. Bla dubju għadna rridu nkomplu nfittxu biex ikollna aktar dwar dan il-benefattur. Din l-istorja kienet minsija, mitlufa u reġġet instabet. Min ifittex isib! Forsi xi darba anki nsibu xi figura (tpiġġija) tiegħu. Nitlob lil sħabi l-Patrijiet ta' San Franġisk jagħmlu mafkar lil dan il-benefattur kbir Donnus Antonius Mahanuc, li, kif hemm miktub fit-testment, ried jindifen f'genb tal-Knisja ta' San Franġisk.

